

บทที่ 1 บทนำ

ชื่อโครงการวิจัย การพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์จากขยะทั่วไปเพื่อเพิ่มรายได้และสร้างมูลค่าเพิ่มขยะชุมชนภายใต้แผนงานวิจัย การพัฒนาระบบบริหารจัดการขยะเพิ่มสุขภาวะและเศรษฐกิจแบบสร้างสรรค์

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จังหวัดน่าน เป็นดินแดนแห่งล้านนาตะวันออกซึ่งมีความเก่าแก่รุ่งเรืองเดียวกับกรุงเทพฯ มีเจ้าผู้ครองนครสืบต่อกันมารวมทั้งสิ้น 64 พระองค์ เป็นเมืองชายแดนแห่งล้านนาตะวันออกที่อุดมไปด้วยวัฒนธรรมที่หลากหลาย ทำให้เมืองน่าน มีเสน่ห์ของเมืองน่านที่ยั่งยืนมาจนถึงทุกวันนี้ เมืองน่านมีลักษณะภูมิประเทศที่เป็นท้องทะเลแห่งขุนเขา แม่น้ำที่เป็นเสมือนเส้นเลือด ของชาวน่านคือ แม่น้ำน่าน มีต้นกำเนิดจากตอยขุนน้ำน่าน ศรัทธาในพุทธศาสนา วัฒนธรรมประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และความหวงแหนในทรัพยากรธรรมชาติที่มี สภาพอากาศที่ค่อนข้างเย็นสบาย ภูมิอากาศตลอดปีจึงสามารถ เลือกรื่นร้อนได้ทุกฤดู ความเรียบง่ายสบายๆ รอยยิ้มของผู้คน วัฒนาอารามเก่าแก่ (แหล่งชุมนุมของคนชอบเที่ยว, มปป: ออนไลน์)

เมืองน่านเป็นเมืองของการท่องเที่ยว ทางด้านศิลปะ วัฒนธรรม รวมถึงการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ส่งผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต ตามกาลเวลา สิ่งที่ส่งผลกระทบต่อมาอย่างรวดเร็ว คือ จำนวนปริมาณขยะทั้งที่เกิดจากครัวเรือน การท่องเที่ยว โดยสถานการณ์ข้อมูลขยะมูลฝอยจังหวัดน่าน ใน 15 อำเภอ 98 ตำบล มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมจำนวน 100 แห่ง จากแบบสำรวจข้อมูลด้านการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนจังหวัดน่าน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในพื้นที่จังหวัดน่าน จำนวน 99 แห่ง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของจังหวัดน่าน คือ ขยะอินทรีย์ 62% ขยะรีไซเคิล 24% ขยะทั่วไป 10% และขยะอันตราย 4% โดยปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดน่าน มีจำนวนทั้งสิ้น 444 ตันต่อวัน ส่วนใหญ่จะกำจัดขยะไม่ถูกวิธี และไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ (พวงพยอม คำมุง, 2558 : ออนไลน์)

ผลงานวิจัยในครั้งนี้มีเป้าหมายเพื่อทำการออกแบบผลิตภัณฑ์จากขยะทั่วไป ที่เหลือจากการคัดแยกขยะนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ พร้อมทั้งส่งเสริมเศรษฐกิจแบบสร้างสรรค์ โดยกลุ่มตัวอย่าง คือ องค์กรบริหารส่วนตำบลป่าคา อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน โดยใช้หลักการออกแบบผลิตภัณฑ์ (อุดมศักดิ์ สาริบุตร, 2549 : หน้า 10-12) เพื่อให้เกิด ผลิตภัณฑ์จากขยะทั่วไปอย่างมีส่วนร่วม และสามารถส่งเสริมเศรษฐกิจแบบสร้างสรรค์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์จากขยะทั่วไปเพื่อเพิ่มรายได้ และสร้างมูลค่าเพิ่ม

ขอบเขตของการวิจัย

พื้นที่วิจัย : เขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลป่าคา อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน

ระยะเวลา : 1 ตุลาคม 2559 – 31 สิงหาคม 2560

ขอบเขตของการออกแบบ : การออกแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์จากขยะทั่วไป ที่เหลือจากการคัดแยกขยะนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ เช่น กระดาษเหลือใช้ ขวดพลาสติกที่ไม่รับซื้อ กล่องนม กล่องน้ำผลไม้ นำมาทดลองสร้าง หรือแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ และบรรจุภัณฑ์

ขอบเขตของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ขอบเขตของประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ 2 กลุ่มคือ

1) ประชากรในการถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่องขยะทั่วไป คือ

องค์การบริหารส่วนตำบลป่าคา อ.ท่าวังผา จ.น่าน จำนวน 30 คน

เทศบาลตำบลแม่ลานนา อ.ลอง จ.แพร่ จำนวน 30 คน

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกาต อ.สูงเม่น จ.แพร่ จำนวน 30 คน

องค์การบริหารส่วนตำบลแดนชุมพล อ.สอง จ.แพร่ จำนวน 30 คน

องค์การบริหารส่วนตำบลป่าสัก อ.ภูซาง พะเยา จำนวน 30 คน

องค์การบริหารส่วนตำบลบ่อเกลือเหนือ อ.บ่อเกลือ จ.น่าน จำนวน 30 คน

2) ประชากรในการพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์จากขยะทั่วไปเพื่อเพิ่มรายได้ และสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับขยะชุมชน คือกลุ่มผู้บริโภคกลุ่มผ้าทอไทลื้อ บ้านหนองบัว จำนวน 200 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือประชากรของกลุ่มตัวอย่างในการถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่องขยะทั่วไป และ การพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์จากขยะทั่วไปเพื่อเพิ่มรายได้ และสร้างมูลค่าเพิ่มขยะชุมชน โดยผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์กำหนดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan (1970 อ้างอิงใน นิรัช สุดสังข์, 2548, หน้า 48-49) จำนวนของประชากรจำนวน 200 คน ใช้กลุ่มตัวอย่าง 15-30 เปอร์เซนต์ ดังนั้นจำนวนของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ

กลุ่มผู้บริโภคกลุ่มผ้าทอไทลื้อ บ้านหนองบัว จำนวน 132 คน (โอกาสที่จะเกิดความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 0.05 และระดับความเชื่อมั่น 95%) ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ

สมมติฐานการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยมีความพึงพอใจต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ของขยะทั่วไป หลังการพัฒนา อยู่ในเกณฑ์ระดับความพึงพอใจมาก

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

- 1) ชุมชนสามารถจัดการเรื่องขยะทั่วไป ได้อย่างถูกต้อง
- 2) ผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ต้นแบบขยะทั่วไปเพื่อเพิ่มรายได้ และสร้างมูลค่าเพิ่มขยะชุมชน
- 3) เกิดความร่วมมือระหว่างนักวิจัย นักศึกษา และชุมชน ในการร่วมพัฒนารูปแบบของผลิตภัณฑ์

4) เกิดการบูรณาการสอน กับการวิจัย บริการวิชาการ และการทำงานบำรู้งศิลปะ วัฒนธรรม กับนักศึกษาสาขาวิชาเทคโนโลยีการออกแบบผลิตภัณฑ์ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

5) เกิดการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

1) แนวคิดของกระบวนการออกแบบ (มาโนช กงกะนันทน์. 2549 : 142-150)

- 1 การระดมความคิด
- 2 การร่างแบบ
- 3 การสร้างงาน

2) กรอบแนวความคิดทฤษฎีความสำคัญของบรรจุภัณฑ์ (สุมาลี ทองรุ่งโรจน์) ที่กล่าวไว้ 6 ข้อ และผู้จัดทำโครงการได้นำมาใช้ 4 ข้อ ดังนี้

- 1 เพื่อการรองรับสินค้า สินค้าจะต้องมีบรรจุภัณฑ์รองรับ
- 2 เพื่อป้องกันทางกายภาพ บรรจุภัณฑ์จะต้องสามารถป้องกันสินค้าอันอาจเกิดจากความเสียหายได้ในระหว่างขนส่ง

3 เพื่อสื่อข้อความ บรรจุภัณฑ์ยังให้ข้อมูลเกี่ยวกับสินค้า เพื่อช่วยให้ผู้ซื้อตัดสินใจในการเลือกซื้อด้วย

4 เพื่อความสะดวก บรรจุภัณฑ์ยังให้ความสะดวกในการ ปิด-เปิด

3) กรอบแนวความคิดทฤษฎีหลักการออกแบบรูปลักษณะ (Graphic Design) (สุมาลี ทองรุ่งโรจน์) ที่กล่าวไว้ 8 ข้อ และผู้จัดทำโครงการได้นำมาใช้ 5 ข้อ ดังนี้

- 1 สามารถบ่งบอกข้อมูลที่ต้องการให้ทราบด้วยการอ่านที่ชัดเจน
- 2 จัดองค์ประกอบให้เหมาะสมและสวยงาม ดูง่ายและชัดเจน
- 3 มีความสอดคล้องต่อกลุ่มเป้าหมาย
- 4 ประเมินผล แล้วให้ผลสรุปว่าเพิ่มยอดขายให้แก่สินค้า
- 5 บรรจุภัณฑ์ที่ดีต้องดูแลทราบทันทีว่าภายในบรรจุสินค้าประเภทใด

4) กรอบแนวคิดความพึงพอใจ

นอแมนและกิล (Naumann&Giel, 1995: 218-219) เสนอแนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจของลูกค้าว่ามีความพึงพอใจจะขึ้นกับประสบการณ์ที่ผ่านมาในอดีต มีองค์ประกอบ 3 ส่วนได้แก่

1 คุณภาพของสินค้าและบริการ (Quality Product & Service) ซึ่งจะมีอิทธิพลต่อการรับรู้ของลูกค้า เมื่อลูกค้ารับรู้ว่าคุณภาพหรือบริการที่ได้มามีคุณภาพดี ก็จะรู้สึกพึงพอใจในสินค้าหรือบริการนั้น โดยทั่วไปลูกค้าจะดูแลคุณภาพจากรายละเอียดหรือตัวอย่างของสินค้าหรือบริการ

2 ราคา (Price) เป็นส่วนประกอบที่ 2 จะทำให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจเมื่อลูกค้าได้เปรียบความยุติธรรมของราคา ลักษณะของสินค้า และเห็นว่าราคาที่เหมาะสม ลูกค้าก็จะเกิดความพึงพอใจ แต่เมื่อลูกค้ารู้สึกว่าสินค้านั้นไม่เหมาะสมกับราคาก็จะเกิดความไม่พึงพอใจ

3 ภาพลักษณ์รวม (Corporate image) เป็นส่วนประกอบที่ 3 การมีภาพลักษณ์ร่วมกันควรเป็นที่รู้จักกันทั้งการดำเนินธุรกิจทั่วไป การมีคุณธรรม และการมีความรับผิดชอบต่อสังคม